

ZAKLJUČCI REGIONALNOG SKUPA O PROVEDBI DIREKTIVE EUROPSKE UNIJE O POPLAVAMA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA, 28. septembar 2015. godine

Kako je dogovoreno na međunarodnoj donatorskoj konferenciji održanoj u julu 2014. godine u Briselu, u cilju odgovora na posljedice nepovoljnih vremenskih uslova i razarajućih poplava koje su pogodile Bosnu i Hercegovinu i Srbiju u maju iste godine, Europska komisija je sazvala Regionalnu konferenciju na temu prevencija od poplava i upravljanja u novembru iste godine.

Na Konferenciji je naglašeno da budući da su poplave po prirodi regionalne, odgovor bi također trebao biti regionalni. Da bi došli do dugoročnog cilja odgovarajućeg upravljanja rizikom od poplava koji može minimizirati potencijalne rizike za zdravlje ljudi i resurse u regiji, zadatak zemalja je sljedeći:

- izgraditi odgovarajući sistem za upravljanje rizicima od poplava na snažnim temeljima, kroz bolje razumijevanje rizika i njihovo smanjenje sa strukturnim i nestrukturnim mjerama, unaprjeđenje pripravnosti, sisteme ranog upozoravanja i kapaciteta za odgovor i promociju strategija finansiranja rješavanja pitanja rizika,
- izraditi i utvrditi prioritete za provedbu planova upravljanja slivovima rijeka Dunav i Sava, te
- osnažiti kapacitete civilnih zaštita i struktura za odgovor na krizne situacije.

Druge međunarodne institucije poput Europske unije, Ujedinjenih naroda i Svjetske banke i drugih donatora, pružaju podršku i igraju važnu ulogu kao partneri zemljama Zapadnog Balkana. Europska komisija je pokrenula izradu analize nedostataka, namijenjenu da posluži kao sveobuhvatan popis potreba i mjera za odgovarajućim upravljanjem rizicima od poplava, s naglaskom na status provedbe Direktive EU o poplavama, a obuhvata i investicije i mjere u smislu politika. Analiza nedostataka je predstavljena na samom sastanku.

Nalazi studije pod nazivom Prevencija i upravljanje poplavama: „Analiza nedostataka i procjena potreba u kontekstu provedbe Direktive EU o poplavama“, potvrđuju da je pri planiranju prevencije od poplava i upravljanja mjerama potrebno uzeti u obzir sljedeće faktore.

- Kao što su pokazale poplave u proljeće 2014. godine, ali i cijeli niz nedavnih događaja u Albaniji i na području Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije, zemljama Zapadnog Balkana prijete rizik od poplava, premda različitog stepena. U regiji koja je posebno ranjiva na posljedice klimatskih promjena, poplave koje su prije bile vrlo rijetke pojave, sada su postale i učestalije i razornije te je stoga potrebno pripremiti regiju za veću vjerovatnoću ovakvih pojava.
- Područja kojima prijete opasnost od poplava su često i gusto naseljena područja, sa snažnom koncentracijom ekonomskih aktivnosti, ali i neodgovornim korištenjem zemljišta, zagađenjem okoliša, posebno imajući u vidu neodgovarajuće kanalizacione i sisteme odvoda otpadnih voda ili neodgovarajuće upravljanje branama, što sve značajno pojačava obim utjecaja i šteta od poplava.
- Potrebno je uključiti regionalno i nacionalno integrirano upravljanje vodnim resursima. Do sada se djelovanje u smislu zaštite od poplava vodilo administrativnim ograničenjima.

- Sistemi za rano upozoravanje i mreže za praćenje zahtijevaju značajno unaprjeđenje.
- Zemlje Zapadnog Balkana su počele gledati na problem poplava iz proaktivnije perspektive upravljanja rizicima, međutim, potrebno je učiniti mnogo više. Istovremeno, zemlje su u ranim fazama dugotrajnog i složenog procesa preuzimanja i provedbe Direktive EU za poplave.

Studija je naznačila sljedeće pravce i preporuke, a strane su saglasne o sljedećem.

NEPOSREDNI I KRATKOROČNI CILJEVI

- **Uspostaviti zakonski i regulatorni okvir** kako bi se osiguralo da se mogu izraditi politike, strategije i planovi, zajedno s institucionalnim okvirima, na temelju odgovarajućeg sistema u zemlji. Konkretno, potrebno je izraditi **planove i programe provede Direktive o poplavama**.
- **Jačanje institucionalnih okvira i kapaciteta** treba se usmjeriti na centralnu razinu i hidrometeorološka tijela. Neophodno je uspostaviti čvrste organizacijske osnove te unaprijediti koordinaciju između različitih entiteta.
- **Procjena i mapiranje rizika od poplava i opasnosti** su ključni elementi Direktive, a također su i preduslovi za druge mjere politika ili ulaganja te se stoga trebaju pripremiti što je prije moguće. Prikupljanje podataka i upravljanje na terenu, stanovništvo, korištenje zemljišta ili ekonomske aktivnosti, ranjivosti i procjene izloženosti, hidrauličko modeliranje, klima i vremensko modeliranje i predviđanje će predstavljati neke od preliminarnih aktivnosti ka ostvarivanju ovog cilja.
- Sve zemlje se potiču na pridruživanje sistemu civilne zaštite EU-a, koji istovremeno osigurava obuke i mogućnosti finansiranja za prevenciju katastrofa i upravljanje rizicima.
- **Potrebno je provesti tzv. "no-regret" projekte koji su pripremljeni**, odnosno ulaganja s najvećim utjecajem i učinkovitosti u kritičnim područjima, bez utjecaja na niže ili više strukture, kojima se uspostavljaju i konsolidiraju "prve linije" odbrane. Dobar temelj za ovu provedbu je 28 takvih mjera identificiranih u Analizi nedostataka i procjeni potreba.

SREDNJOROČNI CILJEVI

- Osigurati **transpoziciju** Direktive EU o poplavama i Okvirne direktive o vodama.
- Usvajanje regulatornih mjera za **provedbu propisa**.
- Uključivanje pitanja upravljanja poplavama u sve **druge sektorske politike**, kao što su urbanizacija, urbano i ruralno stanovanje, poljoprivreda ili upravljanje branama, promoviranje praksi održivog korištenja zemljišta prakse koje unaprjeđuju zadržavanje vode, posebno u osjetljivim područjima.
- Na temelju procjene rizika od poplava i mapiranja opasnosti i rizika od poplava, zemlje će pripremiti **strategije upravljanja poplavama i planove upravljanja rizicima od poplava** u koordinaciji s Međunarodnom komisijom za sliv rijeke Save i Međunarodnom komisijom za zaštitu rijeke Dunav.
- Dalja razrada **mjera politika** i planova **prioriteta ulaganja u infrastrukturu** za nacionalne strategije ulaganja na temelju strategija upravljanja poplavama i planovima za upravljanje rizicima od poplava.

- Razviti **sisteme ranog upozoravanja i hidrometeorološkog sistema praćenja** sa snažnim vezama krajnjih korisnika, kao i **kapacitetima za odgovor**.
- Provedba 15 već identificiranih **"no-regret" projekata visoke i srednje razine zrelosti**.

DUGOROČNI CILJEVI

- Osigurati **cjelovitu provedbu** Direktive EU o poplavama i Okvirne direktive o vodama.
- Provedba **prioritetnih infrastrukturnih ulaganja**, koja je potrebno uključiti u nacionalne jedinstveni set projekata kako bi se osiguralo da mogu iskoristiti prednosti nacionalnog konsenzusa.

Većina navedenih radnji trebaju se poduzeti na nacionalnoj i lokalnoj razini, te bi trebale biti visoko na listi političkog programa, a kako bi se osiguralo njihovo ostvarenje. Potrebno je ažurirati planove za upravljanje rizicima od poplava svakih šest godina.

Premda je vlasništvo na nacionalnoj razini ključno, jačanje regionalne i prekogranične saradnje će biti presudno za uspješno planiranje upravljanja poplavama i dizajna. Zemlje će koristiti postojeće strukture za poticanje učinkovitije intervencije i razmjenu podataka. U tom kontekstu, **Međunarodna komisija za sliv rijeke Save i Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav** trebaju preuzeti ulogu regionalne koordinacije na osiguranju provedbe nestrukturnih mjera, za zemlje pod njihovom nadležnošću i u skladu s njihovim mandatima.

Naknadne aktivnosti će se održati na tehničkoj i razini sliva rijeka. Pozivaju se zemlje da redovno informiraju Međunarodnu komisiju za sliv rijeke Save i Međunarodnu komisiju za zaštitu rijeke Dunav o pojedinostima mjera koje su već usvojene i koje su planirane u narednim mjesecima.

Europska komisija će nastaviti podržavati, politički i finansijski, navedene aktivnosti te pratiti provedbu ovih preporuka. Imajući u vidu ponavljanje ovakvih događaja, te vjerovatnoću njihovog intenziviranja, Europska komisija ne može redovno pružati podršku za oporavak od poplava i obnovu. Stoga je ključno utvrditi prioritete kod finansiranja za podršku **prevenciji i mjerama upravljanja**. U tom smislu, instrumenti tehničke pomoći dostupni su u pripremi procjene i mapiranja rizika i opasnosti od poplava, na primjer unutar Investicijskog okvira Zapadnog Balkana (WBIF). Europska komisija također može doprinijeti premošćivanju jaza u finansiranju najzrelijih identificiranih "no-regret" projekata, sve do maksimalne stope sufinansiranja.

Međunarodne finansijske institucije i ostali donatori su također pozvani da razmotre prioritetne mjere finansiranja za podršku provedbi Direktive o poplavama.